

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta este de 2 ori: Mercuria și Duminec'a, F6i'a, candu concedu ajutoriele. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieriesterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 13/1 Decembre 1868.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA Transilvania'a.

Ilustrulu Dnu episcopu alu Gherlei Dr. Ioane Vancea e denumitu archiepiscopu si metropolitu pentru a dieces'a Alb'a Iulia. —

Actu de acusatune.

Din teleg. amulu esitu in Nr. tr. amu vedutu cu satisfactória bucuria, ca on. colega Al. Romanu, Redactorulu respunditoriu alu „Federatiune”, fû absolvitu inaintea tribunalulu de jurati din Pest'a in 7 Dec. Cu acésta faptu institutul de jurati a mai castigatu una eminentia preste tóte judeciele de presa. Tribunalele, ce incalca pe suspitiuni pentru a califica crimele necesistinte si potu depune armele justitiei dinaintea juriului, déca nu judeca „sine ira et studio”. —

Inse se vedemu, obiectulu acusei d. Al. Romanu si apoi se vedemu unde si cum ne aflamu.

„Federatiunea” a fostu prima fóia, care a publicatu prononciamentulu din Blasiu; ea la republicatu cá art. incepatoriu de dieci de ori cu subacrieri cu totu. Actulu de acusa, facutu din partea fiscalulu intre altele cuprinde aceste *inviniri ale ei*:

„Articlii determinati mai suseu si cuprinsi in numerii 25 si 28 si diurnalulu politicu mentionatu, cari prin strins'a loru legatura nu forméza propriaminte decatu unu singuru articlu continuatu in doi numeri, ataca deadreptulu unitatea de statu a teritoriulu de sub saut'a coróna maghiara si acitia la factic'a ei disolutiune precum si la stramutarea violenta a constitutiunii si la nesupunere facia cu autoritatile legali; ca-ci cu privire la uniunea infintiata pe basea legiloru sanctionate si realizata chiaru si in fapta, carea unifica cu totulu Transilvania'a cu Ungaria, este disu esprezu in aline'a a 2 a a articlulu din numerulu 25: „ca Romanii antionionisti din Transilvania'a nu potu recunósce pre deputatii transilvani dela diet'a din Pest'a nici cá deputatii si Transilvaniei nici cá ai Romaniloru de acolo, ca-ci mandatulu loru se baseza, in intielesulu argumentatiunii acelor'a, pe una lege electoralu nevalida, si ca nu se póte tracta cu antionionisti decatu pe temeulu Diplomei Leopoldine si a acelorasi conditioni, cari si le-a asecuratu siesi Croati'a; ca-oi, afara de acésta, in aline'a a 7-a din articlulu de frunte alu numerulu 28, cu provocare la articlulu precedentu, se enuncia deja cá una convictiune intima a redactorelui:

„ca maioritaea Romaniloru din Transilvania'a nu voiesce si nici nu póte se recunósca pre deputatii romani transilvani din Pest'a cá deputatii ai patriei si ai natiunii romane si ea, prin urmare, nu li recunósce nici chiaru dreptulu, de a lucrá réu de a tacé in Corpulu Legislativu alu Ungariei, in numele natiunii romane;

„ca diet'a din Pest'a nu are de a decide despre independintia si autonomi'a precum nici despre drepturile natiunali ale Transilvaniei;

„ca natiunea romana nu a alesu deputati, pentru cá acestia se o despoie in diet'a din Pest'a de patri'a sa si de drepturile sale.”

In fine, pentru ca fapt'a deputatiloru transilvani de a se fi infaciosiatu in diet'a de Pest'a, se numesce sminta comisa, faptu culpósu, si se provóca pentru emendarea acestei sminte a loru, cá se abdica prin unu protestu colectivu si se'i depuna mandatele.

Articlulu de frunte de sub rubric'a: „Ro-

manii in dualismu”, separatu de articlulu de mai de susu, si publicatu in numerulu 38 alu alu diurnalulu „Federatiunea”, acitia la disolutiunea aceleiasi unitati de statu, respective la transformarea violenta a constitutiunii si la nesupunere facia cu autoritatile legali, si anume prin aceea

ca drepturile Transilvaniei si cu deosebi ale Romaniloru suntu aratate in aline'a a 4-a cá unele, cari nu potu incapé in cadrulu legiloru maghiare;

ca in aline'a 11-a facia cu Uniunea efectuatá se afirma: „ca Romanii (adica cei din Transilvania) stau pre unu altu terenu de dreptu publicu, decatu cá se póta castigá ceva dela dualismu”, mai de parte prin aceea,

ca parlamentulu maghiariloru, cá necompatibile cu dreptulu Transilvaniei, nu este recunoscutu in aline'a a 18-a;

ca Uniunea infintiata, precum se afirma, prin fortia si nu cu invoire imprumutata, este denegata in aline'a a 19-a; mai de parte prin aceea,

ca puterea si validitatea legiloru este denegata in aline'a a 20-a, pana ce nu va fi una noua lege electoralu” sol. —

Aceste inviniri fara nimicoite de institutul de jurati, fiinduca acesta nu aflá nicaiurea in tr'ensele crim'a de turburarea paco, nici delictu. Si noue? Noue nici ca ne e iertatu a publica actulu de acusa, care ni s'a infaciosiatu in 3 Dec. cu crim'a de turburarea paco publice pe pretextulu de suspitiune, care inse nime nu o potú intemeié. — Eramu se nu mai luamu nici recursu, ca indesiertu fû si celu-altu, totusi simtiulu inocentii vrú a usá de tóte beneficiale legei, déca institutiunea liberale a juriului se inlocuiesce la noi in Transilvania'a de starea exceptionale, si de gur'a cea larga a osumniarei diurnalitice, ca Gazeta agitéza, déca si candu vorbesce in soldulu adevéralu si alu eternei dreptati, aparandu interesele natiunii sale, ale concordiei intre natiuni si deodata si ale fericirii statulu. — Nu e nici o virtute, nici unu eroismu a si resbuna cineva candu are pana si cutitulu la mana; e inse o crimá neiertata a vatama o órea si pusetiunea altuia, vrendu a face capitalu politicu din suspitiuni, dupa cari si sucumanulu de pe spate inca se póte despropria.

Cuventarea dep. Borlea

tienuta in siedintia din 25 Novembre a casei reprezentantiloru in Pest'a.

(Capetu din Nr. tr.)

Spre a documentá acésta, nu e de lipsa a merge departe! se aruncamu numai una privire la intemplamintele din 1848 si 1849. Lupt'a esacerbata si sangerósá, ce a decursu atunci intre cetatiani si natiunile din tíera, si tristulu resultatu pentru ambele parti documentéza pre deplinu asertiunea mea. — (Sgomotu; ast'a nu se tiene de obiectu!) — Me rogu, aceste se tiene de obiectu, pentru ca suntu fapte. — Multi voiescu a atribuí lupt'a de atunci reactiunii si camarilei, dar' ei sciu pré bine, ca acea lupta a fostu numai aperarea natiuniloru in contra oprimerei natiunalitateri si limbei loru; acea lupta a fostu cu totulu naturala si a provenitu din impulsulu conservarei propie.

Prin urmare, déca voiti domniloru a vedé pre tóte natiunalitatile, cari locuiescu de sute ani in acésta patria, multoimte, fericite si inspirate un'a oatra alt'a de increderea si iubirea neincunguravera, si déca voiti cá patri'a nóstra se fia mare si se prospereze, apoi nu e numai consultu si necesariu cá, delaturanduse proiectulu comisiunii, se se primésca proiectulu de lege redactatu prin deputatii romani si serbi ai

presentatu din mandatulu acestor'a prin deputatulu Alecsandru Mocioni, oi acésta este una recerintia neincunguravera, ca-oi pana ce celu d'anteiu nu multiamesce nici decatu pre natiunile nemaghiare, si prin urmare ar' produce frecari si nemultiamiri nenumerate, si ar' semená certe si discordie neinterupte iutre natiunalitati, ba ar' ocasioná chiaru ruinarea totale a tieriei, celu din urma nu olatina nici incatu ecistintia, integritatea si autonomi'a tieriei, contiene pretensiunile ecuitabili si juste ale natiuniloru din patria si, devenindu lege, garantéza increderea imprumutata si iubirea fratiésca intre tóte natiunile din patria si, basatu pre principulu libertatii si alu egalitatii, asecuréza consolidarea si fericirea patriei.

Acestia suntu totu atatia factori, cari in interesulu viitorulu si ecistintiei seure a dulcei nóstre patrie trebe se'i avemu inaintea ochiloru si se'i luamu de indreptariu in deslegarea cestiunii natiunali, déca voimu marirea si fericirea patriei.

Ca-oi de si sórtea a surisu in mare mesura de doi ani incóce natiunii maghiare si multe din dorintiele sale s'au implinitu, in catu mai, orbiti de acestu succesu, voru dice si voru cugetá, ca avendu in mana sórtea si pusetiunea loru, voru poté complaná acésta afacere respective deslegarea ei, chiaru si fara de a considerá dreptele pretensiuni ale natiunalitatiloru, acésta ar' fi dupa parerea mea una procedere fórté periculósá si este fórté necesariu si de doritu, cá se se delature proiectulu comisiunii, si se se deslege caus'a natiunalitatiloru asia cá, la timpulu unei fortune séu nenorociri eventuali, tóte natiunile se apere patria frumoása cu sacrificiulu si abnegatiunea unui fiu catra mama-sa dulce.

Dreptu, ca Escelenti'a Sa d. cancelarulu br. Beust, venindu in 1866 din Sacsonia la Vien'a, s'a pusu in fruntea guvernulu si a midlocitu implinirea multoru, ba dupa maioritaea dietei a tuturor dorintieloru maghiare, inse se nu perdemu din vedere aceea ce ne-a invetiatu esperintia pre toti, ca guvernulu si politic'a din Vien'a suntu fórté schimbatióse, mai schimbatióse decatu timpulu de primavéra, si asia leene se póte intemplá cá, mai nainte séu mai tardiu, prin presiuni interne séu esterne, se vina din careva parte a lumii in looulu lui Beust unu altu invetiatu si barbatu de statu, carele punenduse in fruntea guvernulu, va fi condusu de alte principie, va inoercá pentru intarirea monarchiei si pentru fericirea popólorulu alte esperimente, si Ungaria va pati atunci cá si biat'a Transilvania, adica legile si sanctionate de acum se voru dechiará prin una simpla patente de nevalide, luandu afara fireáce diferitele legi relative la darile si sarcinele grele si chiaru nesupportabile, precum si la detoriile de statu; si apoi atunci vomu avé esperintia trista, ca constitutiunea din 1867 se va modificá cu totulu si va remané numai cu una parte, care amu fi pré aplecati a o darul celui mai mare inamicu alu nostru.

Aducetive aminte, domniloru, Transilvania'a inca a avutu legile sale din 1863 si 1864, facute de diet'a sa si sanctionate de principele seu; aceste legi, prin machinationi si prin concursulu unor consiliari de rea credintia se dechiarara de nevalide prin una simpla patente. Natiunea romana din Transilvania'a pentru fidelitatea si lealitatea sa neolatita catra tronul si guvernul si pentru sacrificarea sangelui sen, precum ni-a spusu o unu barbatu mare si potinte, s'a pusu la o parte, si s'a remuneratu in unu modu, care diu nu este de invidiatu; cu tóte ca eu nu voiu recunósce nici una data, cá legile facute de una dieta si sanctionate se se póta desfintiá prin una simpla patente, cu atatu mai puoivu legile memorate ale Transilvaniei, cari nu numai in animele romaniloru transil-

vani, ci si in ale tuturor romanilor din Austria sunt atata de inadecvate, catu nici una patenta nu le va poté sterge de acolo nici una data. Si apoi, aceea ce a patit-o Transilvania in 1867, o poté pati, dieu, si Ungaria in 1869 séu mai tardiu.

Eu cred, onorabile camera, ca la deslegarea cestiunii nationale nu trebuie se perdem din vedere nici impregiurarea ce o atinse, nici timpurile grele ce voru poté se urmeze, ca-oi in casu de periolu va fi bine, deoa tote nationalitatile din patria voru traí in pace perfecta si in confidinta si in bire fratiésca, si insuflite de libertatea comune, de sentiu egalitatei si alu fratiétatei, se voru luptá cu emulatiune pentru patria si libertate in contra ori carui periolu, vení ar' ori si de unde.

Dreptu aceea, dupa ce proiectulu memoratu alu comisiunii nu este basatu nici pre principiile libertatii, egalitatii si ale fratiétatei, nici nu este sustienutu de dreptate si ecuitate, ba primirea lui, chiaru si numai principiale, involve una intentiune de maghiarisare fortiata, care caracterizeza preste totu acestu proiectu; dupa ce proiectulu comisiunii ar' poté fi numitu mai bine una lege pentru maghiarisarea fortiata a natiunilor nemaghiare; dupa ce nerespectarea si ignorarea dreptelor pretensiuni ale natiunilor si sugrumarea drepturilor lor naturali ar' casioná una amaretiune dorerosá si ar' produce evenemintele triste din 1848 si 1849, cari aru fi una calamitate grea pentru tíera; din contra, dupa ce proiectulu de lege prezentatu prin Al. Mocioni nu vatama nici decatu integritatea si autonomi'a tieriei, ci garantéza pre temeiu egalitatii, libertatii si alu fratiétatei espese intr'ensulu consolidarea, marirea, in florirea si fericirea patriei; eu respingu pre celu d'anteiu si mi dau votulu meu pentru alu deputatulu Alecsandru Mocioni.

Catu pentru afirmatiunile domnilor deputati Bartal si Makray, ca unele natiuni nemaghiare gravitéza contra Romani'a séu Dumnedieu scie unde, se 'mi fia permisu a reflectá, ca acésta suspitiunare nu este nóna, ea s'a repetitu pana acum de mii si mii de ori, totudeuna fara vreunu temeiu solidu; acésta arma din caus'a folosirei ei dese atat'a s'a scorbatu, din caus'a vechimei ei atat'a s'a ruginitu, catu ea nu mai poté servi nici spre folosulu acelor'a, cari o intrebuintéza, nici nu poté causá stricatiune acelor'a, contra caroru se indreptéza.

Era catu pentru suatulu, ce d. deputatu Bartal ni dede in cuventarea sa de eri, fiindu acestu suatu mai multu unu ordinu alu unti diotátore pentru scusii sei, reflectezu numai atat'a, ca modulu, in carele se adresa contra noi d. Bartal, a fostu neparlamentariu.

In fine, eu vedu de lipsa a dechiará ca, la casulu neastepatu, candu maioritatea ar' primí cá base a discusiunii speciali séu proiectulu comisiunii séu pre celu alu lui Deák, nepotendu luá asupra mea responsabilitatea pentru consecintiele daunóse si triste, si pentru cá, in impregiurările oritice ce voru poté se urmeze, nimene se nu'mi pota imputá, ca si eu am luat parte in confaptuirea acelei legi, — eu nu potu nici decatu si nici ca voiu luá parte in desbateres speciale. —

Cuventarea dep. Dr. Iosifu Hodosi

sied. camerei pestane din 26 Nov.

Onorat'a camera! Candu la 1866 acésta camera a alesu o comisiune de patrudieci de membri cu acelu scopu cá se prepareze si se astérna camerei unu proiectu de lege in cestiunea nationale, eramu in acea sperantia si in acea credinta, ca asta mare si importanta cestiune ce pre noi toti asemenea ne intereséza, se va deslegá odata intru multumirea si indestulirea nóstra a tuturor si intru multumirea si indestulirea tuturor natiunilor locuítorie in acésta tíera.

Mi pare reu, ca dupa cele petrecute pana acum, me vedu insielatu in speranti'a ce nutrieamu, si credinti'a tóta mi o amu perdutu.

Ca-ci ce a facutu acea comisiune de patrudieci? — Me iertati domnilor cá se ve enarezu aci partea comica a lucrului; partea dramatica se petrece aici in casa; éra partea tragica va urmá dupa ce dvóstra veti votá proiectulu de lege propuau de comisiunea centrale. — Ce a facutu acea comisiune? Fiinduca lucrulu érá fôrte urgentu, a alesu o subcomisiune cá se

prepare proiectulu in cestiune. Acésta subcomisiune, fiinduca lucrulu érá fôrte urgentu, a lucratu incetu incetu si totu mai incetu, pana ce in urma abia in lun'a lui Iuliu séu Iuliu anului trecut substerne camerei unu proiectu de lege in cestiunea nationale. Camer'a, naturalmente, 'lu transpune proiectulu la comisiunea de patrudieci; acésta'a, firesce, pentruca lucrulu inoa nu perduse din urgenti'a sa, abia in dilele din urma ale lonei Octobre trecut se aduna a luá la discutiune proiectulu subcomisiunii.

Dar' ce se intempla aici? Proiectulu subcomisiunii se 'puie la o parte, si se iea la discusiune unu altu proiectu de lege elaboratu de doi membri ai comisiunii; acestu proiectu se discuta, se reforma, se emenda, si in urma se substerne camerei cá votu alu maioritatea din comisiune, substernendu totuodata si unu votu alu minoritatea, care, precum se scie este proiectulu de lege elaboratu de romanii si serbii deputati in acésta camera.

Camer'a, se intielege, tramite atatu votulu maioritatea comisiunii catu si celu alu minoritatea la sectiuni. Ce s'a facutu aici? Dvóstra sciti; s'a primitu, nu s'a primitu, s'a discutat, nu s'a discutat — votulu maioritatii. — Si acum? Acum ne sta inainte unu proiectu de lege, care nu este nici celu alu subcomisiunii, nici celu alu maioritatea, nici celu alu minoritatea comisiunii; ci precum se dice este unu proiectu de lege esitu din sectiunea a síesea, si renovatu, reformatu, indreptatu, prefacutu, nefacutu, scuitu, resucitu de comisiunea centrale si substernutu camerei mi se pare de vreo optu nóue dile.

Dupa tóte aceste, eu ve intrebú; ce proiectu de lege este acésta? de unde, din a oui initiativa se deriva? Ca, deoa cu atat'a inlesnire se potea face unu proiectu de lege in cestiunea nationale, atunci nu pricepu, pentru ce érá de lipsa a esmite o comisiune de patrudieci membri inainte de ast'a mai cu trei ani de dile, si pentru ce a perde atata timpu?

Pentru a lamurí, si a lamurí ideele — veti raspunde. Tristu respunsu, dupa tristulu resultat ce'lu vedemu. Dar', pe catu timpu érá numita comisiunea de patrudieci, si pe catu timpu a lucratu, de si incetu, parte acésta parte subcomisiunea, n'eti scuita opiniunea publica? celu pucinu opiniunea publica a romanilor si serbilor? Deputatii romani facusera de bunu timpu unu proiectu de lege in caus'a nationale, care'lu cunóscu acum tótalumea; deputatii serbi de asemenea au facutu astfelu de proiectu; apoi, deputatii romani si serbi au facutu impreuna, séu mai bine si-a unificatu proiectele lor de lege, v'a datu unu singuru proiectu in asta cestiune vitale; si dvóstra sciti, ca din tóte partile s'a manifestatu opiniunea romana si serba pentru acestu proiectu, care ve este cunoscutu acum mai bine de doi ani, si care de oatra romanii si serbii din asta tíera s'a primitu cu multa adhesiune si multa placere.

Si totusi domnilor, acum ne vedemu in facia cu unu proiectu de lege, care nu scimu, ca de unde vine, si care n'a luat in considerare acea opiniune publica espresa cu atat'a vígóre, dar' care in tóta liter'a si pe tóta pagin'a arata acea politica sghircita, avara, care eu, dupa atate promisiuni profuse nici odata n'asiu fi asteptatu dela deputatii natiunii maghiare. Séu ca aceste promisiuni nu au fostu sincere. O! atunci totusi remane adeveru, ca „potentes potenter agunt“, si dvóstra cari aveti acum puterea in mana, in r'aderu, ja puternicu lucrati. Dè ceriulu, eu v'o potescu, cá se nu suferiti nici odata pagub'a acestei potentie.

Si acum domnii mei, trecu la obiectu, la proiectulu de lege ce este la ordinea dilei.

Cá totudéun'a, asia si acum me voiu tiené si voiu vorbí strinsu la lucru.

Nu voiu urmá partea filosofica si de dreptu naturale, nici partea istorica si legale a cestiunii. Cea d'anteiu v'a aratatu-o deputatulu si amiculu meu Alecsandru Mocioni, cea de a dóu'a v'a demonstratu-o deputatulu si de asemenea amieulu meu Dobrzansky. Dar' nici nu me voiu inaltá la acea culme de civilizatiune, de unde a vorbitu dlu br. Eötvös, aratandu, indrepte celu pucinu sportianduse a aratá, ca civilizatiunea in Ungari'a e conditionata dela limb'a maghiara; ci lasandu pe acésta in ide'a sa de civilizatiune, voiu vorbí in oatu voiu poté la partea practica a cestiunii.

Inainte de tóte, si acum la inceputu chiaru éoa ve dechiaru, ca eu proiectulu de lege alu

comisiunii centrale nu'lu potu acceptá nici in principiu macaru.

Si nu'lu potu acceptá pentru aceea, pentru ca nici elu nu purcede din nici unu principiu, nici elu nu staveresce principiu. Pentru mine domnilor, integritatea teritoriale a tieriei si unitatea politica a statului, nu este acelu principiu, din care ar' trebui se purcedem la deslegarea cestiunii de limba si nationalitate. — Limb'a si nationalitatea, diversitatea de limbe si nationalitati, nu periclitéza nu azardéza acelu principiu. — Integritatea teritoriale a tieriei, si unitatea politica a statului nu se manifesta in unitatea de limba si nici in asia numit'a unitate de natiune politica (politikai nemzetegység), care la noi, unde suntu atate natiuni, precum romana, serba, maghiara, nu poté avé nici unu intíelesu; ci ea se manifesta in unu domnitoriu, unu guvernementu, una legislatiune, una armata. Éca espresionile reali ale unitatei de statu; radiemulu si sigurantí'a acestor'a este libertatea si egalitatea natiunilor atatu in privintí'a politica oatu si in privintí'a nationale séu a limbei. Si eu ve intrebú, deoa in proiectulu de lege alu deputatoru romani si serbi, este numai o espresione macaru, care ar' fi indreptata contra integritatei teritoriale a tieriei séu contra unitatei politice de statu? — Séu ve intrebú, deoa poteti dvóstra deduce acésta si numai din spiritulu acelu proiectu macaru? Nu.

Unitatea politica de statu asia dar' nu este, nu poté fi conditionata dela unitatea de limba, ai cu atatu mai pucinu poté fi conditionata dela positiunea privilegiata a unei natiunii asupra celorlalte; din contra, asta positiune privilegiata poté se periclitizeze unitatea teritoriale si politica. Si vedeti, proiectulu de lege alu comisiunii centrale tocmai astfelu de positiune privilegiata vre se creze pentru limb'a si natiunea maghiara, vrendu a o decretá de singuru politica, ba ce este mai absurdu inoa, vrendu a legiferá, ca tóte natiunile, romana, serba si celorlalte tóte facu natiunea politica maghiara, un'a si nedespartita. Lucru neaudit si nepriceput de mintea si ratiunea omenésca. Chiaru pentru aceea, eu proiectulu de lege alu comisiunii centrale, nici nu'lu potu numí de „proiectu de lege pentru egal'a indreptatire a natiunilor“, precum vreti dvóstra a i da nume; ci mai vertosu si mai potrivitu 'asiu numí „proiectu de lege despre limb'a si natiunea maghiara“. Inse, a face astfelu de lege nu érá de lipsa. Acolo suntu legile dela anii 1836, 1840, 1844 si 1848. Suntu pline aceste dispositiuni privilegiate pentru limb'a si natiunea maghiara, si de desnacionalizare séu maghiarisare a celorlalte natiuni. Deoa nu cumva dvóstra vreti a sanotiuná aceste legi, chiaru prin proiectulu de lege ce este la discusiune. Atunci inse legislatiunea dvóstra vine in contradicere ea cu sine insasi. Ca-ci in adres'a dela 1866 éca ce se dice: „simtiulu de nationalitate ce se desvóta din di in di, merita atentiune, si acéla nu se mai poté mesurá cu mesur'a timpiloru trecuti si a legiloru vechi“. — Acum ve intrebú, ce este acestu proiectu de lege alu comisiunii centrale, de catu accessi mesura a timpiloru trecuti si a legiloru vechi, ce ofende natiunile chiaru in desvóltarea simtiului loru nationalu?

Mai incolo totu in aceea adresa se dice, ca: „noi (adica camer'a) cu vóia sincera suntemu gat'a a garantá prin lege totu ce cere interesele lor (a natiunilor) si interesulu comunu alu patriei“. Eu asia credu, ca aceea ce este interesulu lor, interesulu natiunilor, numai ele potu se o spuna mai bine, numai ele suntu competente aci. Si pentru aceea eu suntu de parere, ca mai bine se urmá aci aceea, ce s'a armatu in cestiunea cu proiectulu de lege despre educatiunea poporului: a convocá o anoheta din tóte natiunile, séu ale conchiamá in adunari nationali si ale ascultá parerile, dorintiele si simtiemintele. Pentruca, precum ministralu de culte si instructiune publica dlu br. Eötvös — care mi pare reu, ca nu e aci — in siedinti'a dela 24 Iuliu anului curentru respundendu domnului deputatu Alecsandru Cianadi in cestiune relegiunaria, a disu aceste: „negu, ca guvernulu ar' avé dreptu si nu credu, ca ohiamarea legislatiunii ar' fi a decide in aceste (relegiunarie) cestiuni fara a luá in considerare simtiemintele, parerile si dorintiele fiacarei berice, pentruca in trebi relegiunarie poté simpl'a maioritate a decide cestiunea, dar' nu o deslega; in cestiuni inse deslegarea e de doritu“; chiaru asia diu si eu acum in cestiunea de limba si nationalitate; simpl'a maioritate

mai multi deputati vorbira cu una furia mare in pertractarea acestei motiuni separate, aceea ce a fostu uniculu oasu sub periodulu sesiunii presente, era dupa mai multe rechisari pro si contra, se concesse ca d. Macelariu se si continue vorbirea, inse din caus'a intreruptiunilor murmurarilor infinite fu silitu se receda dela cuventarea sa, fara de a o fini si motivá.

De si acimu cu totii, ca cativa deputati, cari nu pricepu limb'a maghiara, si au cetitu discursurile sub toti 3 anii cu tota comoditatea, fara ca se fia fostu impedeati de cineva, — cu tote acestea d. Avramu Tincu, uitanduse numai la notitiile sale fu opritu dela cuventu prin on. camera, si asia fu silitu se receda si se parasca camera. (Sgomotu mare. Presiedintele trage clopotielulu si dice: Se scie, ca dlu deputatu Tincu nu s'a uitatu numai la notitiile sale, ci si-a cetitu discursulu, prin urmare afirmatiunea dlui deputatu nu consuna cu fapta.)

Eu nu voiescu se replicu dlui presiedinte, inse siediendu langa dlu deputatu Tincu, am potutu se vedu forte bine, ca elu nu si-a cetitu discursulu, ci s'a uitatu numai in notitiile sale, si asia afirmatiunea mea consuna pre deplinu cu fapta (sgomotu).

Intre asemenea fapte si impregiarari, nefiindune permisa motivarea proiectului nostru de resolutiune, si fiindu impedeati in libertatea cuventului (sgomotu mare), este forte naturalu, ca orice lamurire seu desbateru este imposibile (sgomotu mare).

In urm'a acestoru motive, me vedu silitu, de si cu dorere, a me declará, ca eu nu potulu parte nici in desbateru generale, nici in cea speciale (sgomotu mare).

Cu tote acestea, in interesulu cestiunii pre importante de sub desbateru, mi ieu permisionea a chiamá cu tota seriozitate atentiunea on. camere (sgomotu). S'audimu! la impregiurarea, ca articulu I alu legi de unione s'a creatu in diet'a dela Clusiu din 1848 sub asemenea presiuni, adica spiretele au fostu asia de acitate atunci ca si astadi (sgomotu mare), si apoi experienti'a, magistr'a cea mai mare a lumii si a vietiei, ni-a arastu in destulu urmarile daunose si forte triste (sgomotu mare); deci logic'a presinde, ca se evitamu repetirea acestoru evenimente triste (sgomotu mare).

Repetiescu dara ca, dupa astfelu de cercustari si fapte, eu nu me potulu dimite si nici ca me voiu dimite in pertractarile ulterioari ale acestei obiectu (sgomotu mare).

Tisza probéza catu póte, ca art. de lege din 48 e sanctionatu si publicatu, provisoriuulu s'a lasatu numai (?) in interesulu sasiloru, cá se li se védia mai anteu dorintiele.

Lazaru Petcu cetesce. (strigate, se nuse cetesca!)

Bonis invita cas'a, cá se lase pe deputatii, cari nu soiu maghiarose se si cetesca. (Sig. Pap dice, ca presiedintele póta vin'a la este tote (strigate la ordine). Sig. Pap vré se vorbése; vicepres. Gajzago respinge inviniurile lui Pap; declarandu, ca nu subtrage cuventulu la nici unu oratoriu. Sig. Pap era vré se vorbésca si presiedintele inse **ER** nu'i da cuventu.

Petcu declara, ca mergundu tréba asia spriginose propunerea lui Macelariu. Zeyk abdice de cuventu si indémna si pe ocialalti se abdice, se se insiele lumea, ca desbaterile unionei au urmatu cu multumirea tuturor si fara contradicere.

Bohathienu: proiectulu nu corespunde principiulu egalitatiei nici intereselu comune, elu ara fi doritu cá drepturile romaniloru in specialu si egala indreptatire de limba se se reconosca. Egala indreptatire nu se afla in proiectulu de lege pentruca legea de alegere pe singuritele teritorie nationale nu e asemenea. Spriginose propunerea lui Rannicher.

Min. Wenkheim invita pe toti deputatii, cari dorescu cá acestu proiectu se se faca lege se abdice de cuventu, ca altmintrelea s'aru impedeata. Gal, Melas, c. Teleki abdice (éljenuri).

Michailu Binder dice, ca monitoriuulu ministrului de interne nu e indreptatu catra densulu pentruca elu nu doresce cá proiectulu acesta se se faca lege; comisiunea unionei n'au lucratu nemica, regimulu trebuea se se informeze despre relatiunile transilvane seu se fi facutu o ancheta de deputatii transilvani.

Ludovicu Papu abdice. Vladu intr'o cu-

ventare, ce ne o aduce „Feder.“ intréga, cu maiestria parlamentaria (ciocoiesca) dice totu ce era de disu. In fine primesce partea a doua din proiectulu presentatu de Macelariu. — (Va urmá.)

Insemnamu pentru curiositate, ca Hosszu la § 3 declará, ea nu vré a face propunere, dara totusi trebue se reconosca, ca cu primirea acestui § i s'aru nimici tote speranțiile nutritu de 20 ani si totasi §-lu se primi nemodificatu.

Legea nationalitatiloru si a unionei s'a primitu inca si in cas'a de susu. Adi se voru afla in man'a coronei, inalta care, speramu, ca va cumpani cu tota seriozitatea necesitatea concordiei comune nefotice, si prin inalta sa inieptiune si iubire de dreptate va arunca sementi'a discordiiloru pe unu petrisiu, unde se nu póta fructifica. —

Legea despre honvedu s'a sanctionatu si in 5 s'a publicatu in dieta.

Archiducele Iosifu e denumitu de regele supremu comandante la honvedii maghiari. —

Br. Beust s'a inaltiatu la stare de grafo ereditariu. —

Delegatiunile si au finitu misiunea. — Ministrulu de rebelu se sprimá in un'a sied. ultima catra delegatiuni cu cuvintele:

„Stamu in ajunulu de evenimente importante“, si aceste cuvinte au adusu pe multi la mare seriozitate; pe candu unii credu, ca pentruca se se primésca bugetulu s'au descoperitu acésta. Dar' ca pentru redicarea de fortareti in Galiti'a trebue spese inca s'a disu totu in delegatiuni, unde s'a mesuratu si oarta rosia, catu cumpanesce. —

Cronica esterna.

ROMANIA. In siedint'a din 26 Dec. a camerei deputatiloru la interpelatiunea desvelata a d. Hajdeu, cá noulu ministeriu se descopere inviniurile in privint'a bandelor de bulgari si a aliantiei ruso-pruso-serbe; d. primu ministru D. Ghica respunsu, ca scopulu ministeriului actuale nu este de a da atestate si de a spera nici unu guvern, elu a venitu se se ocupe de afacerile tiei, se faca mai puoia politica si mai buna administratiune. Privitoriu la bande respunde, ca nu cunoosce alta decatu aceea ce a fostu la Petrosiani si care se pertractéza in justitia cu usile deschise. In 27 se va pune la ordinea dilei responsulu la discursulu tronului. —

Constantinopole 6 Dec. Pórt'a sustienuta de Angli'a, Austri'a si Franci'a a tramisu **ultimatu** la Athen'a Greoiei, pretindendu, cá Greoia se oprésca trecerea voluntariloru la Cret'a, se aresteze capii asociatiuniloru respective se se impedece si libera imbarcare a emigratiloru din Cret'a, ca la din contra se voru goni din Constantinopole toti supusii eleni si se voru inchide porturile pentru corabiele grecesci. Lucru seriosu. — Pórt'a tramise trupe la Dardanele, Angli'a si Franci'a dede ordinu la flot'a din marea mediterana se sté gata spre a pleca la marea grecesca. Tegethoff admiralulu Austriei asemenea se pregatesce. —

„Dinariulu de Petersburg“ spera, ca intieptiunea diplomatiloru greci si turci va incungira rumperea relatiuniloru diplomatice. —

In Angli'a ministeriulu D'Israeli s'a inlocuitu cu ministeriulu Gladstone, in care se afla Clarendon amiculu politicei imperat. Napoleonu. —

In Spani'a republicanismulu pela Cadix iucepú a face demustratiuni armate. —

In Itali'a camera provediú pe regimulu on materialu pentru a ajuta pe connationalii sei si emigrantii loru. —

In Franci'a trecú 2 Dec. fara turburari. Republicanii, cari facura colecte pentru redicarea unui monumentu republicanulu Baudin suntu in pace. —

Insciintiare.

Dela subscrisulu notariu publicu regia, cá comisariu de judeciu, se publica, ca in urm'a inveniintarei inelutulu magistratu urbanu si districtuale cá tribunalulu, cu datu, Brasiovu in 21 Novembre 1868 Nr. 6289, se voru vinde cu licitatiune din mana libera realitatile, ce se tienu de mass'a repausatulu maiestru panurariu (postovaru) Ioane Hill.

Spre scopulu acesta se concedu urmatóriele dile de infacisari si adica:

1. Spre scopulu vinderei cu licitatiune a casei din strat'a Funariloru numerulu protocolulu funduariu 477 si sub numerulu CN. 244, precum si gradin'a de cerasie, care se afla sub Nr. protocolulu funduariu 1205, in strat'a din suburbiulu de susu (Scheiu), strat'a de lunga Ratia (Sandgasse), s'a defiptu diu'a de 21 Decembre a anululu curgatoriu cá primulu terminu si 28 Decembre cá terminulu alu doilea, totudéun'a la 9 ore inainte de prandiu, in cas'a remasa de repausatulu, strat'a Funariloru.

2. Pentru cas'a din strat'a lunga in Brasiovalu vechiu sub numerulu protocolulu funduariu 237-9 si supu Nr. CN. 270, primulu terminu de licitatiune e defiptu pe 22 si alu doilea terminu pe 29 Decembre a. c., totu dela 9 ore inainte de prandiu, in faci'a locului, la cas'a licitanda.

Doritorii de a cumpera aceste realitati se invita cu acea observare, ca fiecare licitatoriu, care da mai multu, are se depuna indata dupa adausulu judecatorescu 30% din pretulu redicatu, in manile comisariului licitatiunei, in bani gata, si cumca celelalte conditii ale licitarei se afla la disupetiune in cancelari'a notariatulu, spre a se luá informatiune din ele supu órele oficiulu. — Brasiovu in 29 Nov. 1868.

Regiu notarin publicu
Carolu Conrado,
cá comisariu judecat.

3-3

AVISU

celoru in dreptu de a vinde obiectele
medicamentale

BALSAM-PRESERVATIVU

uniculu medicamentu escelinte contra spasmuriloru, bóleloru de stomacu de orice natura, epilepsia, colica re-pede, diarea, versaturi la femei impovorate, colera, colerina, restaurarea dupa bóle indelungate si regularea organeloru mistuitórie, analisatu si aprobatu de chemiculu servitiulu sanitariu din Vien'a si usatu de multe celebritati medicale.

Se tramite numai la primirea pretiului (pe compantu) ori la posta (Postnachnahme). Pretiulu unei butelie originale cu capsula de cusutoriu si sigilu dimpreuna cu instructiunea in 3 limbe e 1 fl. 50 cr. In Brasiovu se afla in depusulu centralu in apotec'a lui MILLER la „corón'a de aur“, tergulu pescelui, si la Anken et Comp.; precum si in Bucuresci la d. I. Sotsek negutiatoriu. La apotecarii in: Esseg, Adele Deszathy; in Fagarasiu I. Megei, in Sibiuu M. Sill si negutiat. I. Thalmeyer; C. Konya in Iasi; Dr. Hinz in Clusiu; Alb. Jeney in Muresiu-Osiorheiu; Paulu Breuer in Lapusiuu ung.; Rud. Smettau in Ploiesci; Csuta et Comp., negutiatoriu in S. Szt.-György si Ioane Ajtai negutiatoriu in Rosia. 8

Exemplaria din Gazeta,
lipsa Nrii confiscati, se afla destule. — Se póte prenumera si dela 1. Oct. —

Cursurile la bursa in 11. Dec. 1868 sta asia:

Galbini imporatesci	—	—	5 fl. 68 cr. v.
Augsburg	—	—	118 „ „
London	—	—	120 „ 10 „
Imprumutulu nationalu	—	—	59 „ 10 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	60 „ 10 „
Actiile banculu	—	—	664 „ — „
„ creditulu	—	—	242 „ 30 „

Obligatiile transilvane ale desarcinarii pamentulu in 6. Dec. 1868:

Bani 72-50 — Marfa 73 —.